

EL CAMPO PARA EL HOMBRE + O MERCADO DO TRIGO + GALICIA - FINIS TERRAE

1535

Helena Lumbreras / D.W. Griffith / Carlos Velo - Fernando G. Mantilla

ESTREA EN NUMAX: 13.06.2025 | V.O. | 48' + 14' + 8'

EL CAMPO PARA EL HOMBRE

Helena Lumbreras | Colectivo de Cine de Clase | 1973 | 50 min | VO

En 1973, a bordo dun Citroën 2 Cabalos, Helena Lumbreras e Mariano Lisa viaxan a Galicia e Andalucía para retratar a situación do campo en España. Labradores minifundistas e xornaleiros do latifundio relatan ante a cámara a manivela do Colectivo de Cine de Clase as súas precarias condicións de vida e traballo. Sobre estes materiais constrúese “El campo para el hombre”, obra clave do cinema clandestino que, partindo dunha poderosa análise sobre as relacións de clase no sector agrario, encontra na loita e o traballo campesiño a súa propia poesía.

O MERCADO DO TRIGO

A Corner in Wheat | D. W. Griffith | 1909 | 14 min | VOSG

Con Frank Powell e Grace Henderson

Un labrador realiza o seu traballo diario de sementeira e colleita. En paralelo, “o rei do trigo” trama a súa estratexia monopolista: mercar a baixos prezos para fixar despois as tarifas ao seu antollo. Esta profética curtametraxe, reivindicada por Daniëlle Huillet e Jean-Marie Straub, foi definida como segue por Luc Moullet: “Griffith está aquí, paradoxalmente, moi próximo a Karl Marx”.

GALICIA - FINIS TERRAE

Carlos Velo | Fernando G. Mantilla | 1936 | 8 min | VO

Pouco antes do golpe de estado fascista de 1936, Carlos Velo viaxa por Galicia para realizar un díptico sobre a vida e o traballo no campo e no mar. A metraje que se conserva pertence maioritariamente á parte campesiña e eríxese como unha peza fundacional do cinema galego e en pedra angular do documental republicano.

A sesión estará conducida polo investigador e socio de NUMAX Xan Gómez Viñas e conta coa colaboración de Filmoteca de Catalunya, Filmoteca de Galicia e Fundación Carlos Velo.

EL CAMPO PARA EL HOMBRE + O MERCADO DO TRIGO + GALICIA - FINIS TERRAE

EUROPA
CINEMAS
Creative Europe MEDIA

Helena Lumbreras / D.W. Griffith / Carlos Velo - Fernando G. Mantilla

Conversa con Mariano Lisa

Por Xan Gómez Viñas

A nosa idea inicial era facer unha triloxía: o campo, a cidade e o barrio. O campesiñado, o obreiro industrial e os bairros populares. Dentro dese proxecto El campo para el hombre pretendía ser un ensaio xeral da situación agrícola en España, baseándose en libros amplos como os de Ramón Tamames. Queríamos filmar todos os niveis do campesiñado, desde o máis explotado de Galicia ou Andalucía, até o campesiño medio que podía vivir ben, como ocorría en zonas de Catalunya. Porén, as nosas limitacións económicas, provocaron que nos limitásemos ás zonas nas que estaba peor o campesiñado, é dicir o minifundio galego e o latifundio andaluz. Por aquel entón nin Helena nin eu podíamos traballar no ensino público pois non volveron contratar a aqueles que participaran nunhas folgas do sector e só contabamos co meu traballo como mestre en centros privados e co diñeiro que sacabamos de traducir textos de todo tipo.

Empezamos a rodaxe por Galicia a través dos contactos facilitados pola galería Sargadelos de Barcelona, especialmente grazas a Inés Canosa, unha galega de familia pobre e campesiña, que estivera emigrada en Arxentina e á que Luis Seoane dera unha bolsa para que puidera estudar en Barcelona. Tamén entramos en contacto con Basilio Losada, que era profesor de galego en Barcelona, e cun profesor interino da facultade de Económicas. Entre todos achegáronnos bibliografía, documentación e contactos. Nese momento poñémonos en contacto con Luis Seoane, que por aquel entón estaba en Galicia, e por medio del chegamos a Xosé Manuel Beiras, gran coñecedor da estrutura agraria galega que tiña escrito recentemente unha tese de doutoramento sobre o tema.

Na universidade puxéronnos en contacto cun cura da zona de Arzúa, Primitivo García paréceme que se chamaba, que era un santo. Por aquel entón en Barcelona había curas obreiros que sabían máis de marxismo que algúns comunistas, lían *O Capital* e estudábano... Este non, era un cura de aldea, un home que vivía co seu pobo, ao que lle doía a súa situación e estaba disposto a contribuír no filme. A maioría das tomas e as entrevistas son, por tanto, de zonas próximas a Arzúa, onde a xente era moi acolledora e hospitalaria. Lembro unha señora que nos quería agasallar unha manta de liño e dicíanos “Non, isto non dá traballo, fágoo cando chove...”; era unha muller practicamente cega, vellísima, que fixera unha manta para a que plantara o liño, recollérao, tecérao... todo o proceso fixérao no seu tempo libre, cando chovía, e non había xeito de marchar de alí sen aceptar o que che ofrecía.

A gravación da parte andaluza foi moito máis improvisada que a galega. Aínda que é certo que en Catalunya hai moita inmigración andaluza, a maioría era practicamente analfabeta, traballaban no campo, sobre todo na vendima, a onde tiñan que levar a toda a familia a traballar, co que a escolarización era moi baixa. Desprazámonos a Andalucía co noso Dous Cabalos sen apenas referenzas e unha vez alí, de novo grazas á colaboración de curas progresistas, fomos facendo contactos. As comunicacións entre estas localidades eran penosas, pois os camiños eran de pedra e nós viaxabamos a 5 por hora para que non escachara o carro.

Toda esta rexión fora na época republicana unha zona anarquista e, por exemplo, no filme intervén o que fora secretario da CNT do campo andaluz. Tamén contamos coa colaboración do cura que nos acolleu na súa casa, Diamantino García Acosta, fundador do SOC (Sindicato de Obreiros do Campo), situado á esquerda de Comisiones, sindicato marxista pero máis anarquizante, moi radical nas súas propostas pero non tan de partido como outros. Este sindicato colleu bastante forza na época sendo a localidade máis emblemática Marinaleda. Se ti miras a prensa daqueles anos, era a única vila de España que puido realizar unha especie de colectividade na que todo era do pobo, existía un traballo colectivo para entre todos construír a escola, por exemplo. Era comunista no sentido primitivo da palabra.

Publicación editada polo Cineclub de Compostela nas xornadas “O campo hoxe” celebradas en Arzúa o 9 de outubro de 2010

NUMAX **10**
numax.org